تبادلات علمی و دانشگاهی: نقش نهادهای آموزشی در تقویت پیوندهای فرهنگی و پژوهشی ایران و اتریش (ویراست اول)

۱. درآمد: تبادلات علمی و دانشگاهی در خدمت گفتگوی انسانی-تمدنی

تبادلات علمی و دانشگاهی میان ایران و اتریش، به عنوان یکی از ستون‌های محکم و پایدار روابط فرهنگی دو کشور، نقش مهمی در انتقال دانش، تربیت متخصصان، ایجاد شبکه‌های پژوهشی بین‌المللی و تقویت درک متقابل فرهنگی و تاریخی ایفا کرده و فراتر از حوزه‌های صرفاً فنی به گفتگوی عمیق انسانی و تمدنی کمک شایانی نموده است. این همکاری‌ها ادامه سنت دیرینه شرق‌شناسی اتریشی و تعاملات مدرن دیپلماتیک و آکادمیک هستند.

۲. بسترها و ریشه‌های تاریخی همکاری‌های علمی ایران و اتریش

ریشه تبادلات علمی ایران و اتریش به دوره‌های تاریخی شرق‌شناسی در دانشگاه وین و تلاش‌های پیشگامانی مانند جوزف فون هامر-پوگشتال بازمی‌گردد که پایه مطالعات ایرانی را در آکادمی اتریش گذاشت [۱]. در دوران معاصر، موسسه مطالعات ایرانی آکادمی علوم اتریش **(Institute of Iranian Studies - ÖAW)** به عنوان یکی از مراکز پیشرو جهانی در پژوهش‌های ایرانی، پژوهش‌های گسترده‌ای در زمینه‌های تاریخ، فرهنگ، زبان‌شناسی، هنر، ادبیات و جوامع ایرانی-فارسی انجام می‌دهد و با کتابخانه تخصصی حاوی بیش از ۲۰ هزار جلد (شامل منابع فارسی و مطالعات تطبیقی) بستری غنی برای پژوهشگران فراهم کرده است. دانشگاه وین **(University of Vienna)** و دانشگاه فنی وین **(TU Wien)** برنامه‌های تبادل دانشجویی، بورسیه‌ها، پروژه‌های مشترک پژوهشی و برنامه‌های دکتری با دانشگاه‌های ایرانی مانند دانشگاه تهران، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشگاه هنر تهران و دانشگاه شیراز برقرار کرده‌اند. این همکاری‌ها شامل رشته‌های متنوعی مانند مطالعات ایران، تاریخ، زبان و ادبیات فارسی، معماری پایدار، موسیقی سنتی، هنرهای تجسمی، علوم محیط زیستی، قنات و مدیریت آب، و حتی پروژه‌های ERC مانند «Persian Jews - History, Community, Memory» است که در آن دانشجویان دکتری در دانشگاه وین و موسسه ÖAW ادغام می‌شوند [۲].

۳. دیپلماسی علمی و نقش نهادهای واسط در توسعه تبادلات

انجمن فرهنگی اتریش در تهران (Austrian Cultural Forum Tehran - OKF) و رایزنی فرهنگی ایران در وین با برگزاری کنفرانس‌ها، کارگاه‌های مشترک، برنامه‌های تبادل استاد و دانشجو و رویدادهای پژوهشی، این پیوندها را تقویت کرده‌اند. برای مثال، پروژه‌های مشترکی مانند ۱۷ پژوهش مشترک دانشگاهی در سال‌های اخیر و کنفرانس‌هایی درباره تاریخ روابط فرهنگی و دیپلماتیک ایران و اتریش در دانشگاه تهران برگزار شده که بر اهمیت آموزش، پژوهش و تبادل فرهنگی تأکید داشته است. پژوهشگران اتریشی در پروژه‌های مشترک بر روی موضوعاتی مانند میراث فرهنگی ناملموس، تغییرات اقلیمی، باغ‌های ایرانی، هنر معاصر و تاریخ فرهنگی دوره پهلوی همکاری می‌کنند و دانشجویان ایرانی نیز از طریق برنامه‌های OeAD (آژانس تبادل آکادمیک اتریش) فرصت تحصیل و پژوهش در اتریش را پیدا می‌کنند. این تبادلات نه تنها به ارتقای سطح علمی، تولید مقالات مشترک، کتاب‌ها، نمایشگاه‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های تطبیقی منجر شده، بلکه کلیشه‌ها را کاهش داده و شبکه‌ای از پژوهشگران دو کشور ایجاد کرده است.

۴. مراکز مطالعات ایرانی؛ مسیری برای همکاری های علمی با عبور از چالش‌ها

مراکز مطالعات ایرانی و برنامه‌های Iranian Studies در اتریش، بستری برای پژوهش‌های تطبیقی فراهم کرده و به دانشجویان و پژوهشگران ایرانی امکان دسترسی به آرشیوهای غنی کتابخانه ملی اتریش (ÖNB)، مجموعه‌های موزه‌ای و منابع دست‌نویس فراهم می‌آورد. این شبکه دانشگاهی در مواجهه با چالش‌هایی مانند تحریم‌ها، با تمرکز بر حوزه‌های غیرتحریمی مانند فرهنگ، هنر، میراث و مطالعات محیط زیستی، مسیرهای جدیدی برای همکاری باز کرده و به تربیت نسلی از متخصصان دوجانبه کمک کرده است.

۵. همکاری های دانشگاهی؛ بستر ساخت آینده ای مشترک مبتنی بر دانش

تبادلات علمی و دانشگاهی میان ایران و اتریش نه تنها به پیشرفت دانش مشترک، نوآوری پژوهشی و تربیت نیروی انسانی کمک کرده، بلکه به عنوان پلی محکم برای دیپلماسی فرهنگی، تقویت درک متقابل، کاهش فاصله‌های فرهنگی و ساخت آینده‌ای مبتنی بر دانش، خلاقیت و همکاری عمل نموده است.

منابع و مآخذ:

- [1] Institute of Iranian Studies (ÖAW) history and University of Vienna Oriental Studies programs on Iranian Studies.
- [2] ÖAW Iranian Studies research library (over 20,000 volumes), joint projects, ERC initiatives, and reports on university cooperation between Iran and Austria.